ప్రేమ వేదిక మీద

★

శ్రీమతి చంద్రకాంతం

> సమాన ప్రతిపత్తితో కూడిన దాంపత్యానురాగమే శాంతి సౌఖ్యాల కాలవాలం. అది లేనినాడు?

మోహనరావుకు చిన్నతనంనుంచీ దేశసేవచేయాలనీ, దేశనాయకులను ఆరాధించాలనీ అభిలాషగావుండేది. కాని మోహనుని తండ్రి డిప్యూటీకలక్టరు అవడంచేత భయపడి మోహనరావును ఏవుద్యమంలోనూ పాల్గొననియ్యలేదు. తండ్రిగారే, మోహనరావు బి.యే. ప్యాసుఅయిన వెంటనే రాజమండ్రి మునిసిపలు కమీషనరుగా వేయించాడు. మోహనరావు జాలిహృదయం గలవాడు. బీదవిద్యార్థులు పడేకష్టాలు చూచి వారికి అనేకవిధాల సహాయంచేస్తూండేవాడు. తండ్రిగారు స్వర్గస్థులు అయిన తర్వాత మోహనరావు ఆవేశానికి ఏవిధమైన అంతరాయమూ లేకపోయింది.

మోహనరావుకు రాధ అనుకూలమైన భార్య. రాధతండ్రి జిల్లాజడ్జీపనిచేసి పెన్షను తీసుకొంటున్నాడు. రాధ చిన్నప్పటినుంచి అన్నివిధాలయిన అందచందాలు నేర్చుకొని బాగుగా విద్య నభ్యసించింది. భర్త దేశసేవచేస్తోంటే ఆమెకూడా అతనికి తోడ్పడుతోండేది.

ఇంతలోనే గాంధీమహాత్ముడు ఖద్దరు ప్రచారం ప్రారంభించాడు. మోహనరావు తన కమీషనరు పదవికి రాజీనామా ఇచ్చి ఖద్దరు ఉద్యమంలో ప్రవేశించాడు. నగరంలో నాలుగుమూలలకూ పోయి ఖద్దరు వ్యాప్తికి ఎన్నోవిధాల తోడ్పడసాగాడు. యువకుల నందరినీ ఉద్బోధించి ఖద్దరుయొక్క ప్రాశస్త్యాన్ని, ఆర్థికసంపదనీ గురించి నచ్చచెప్పేవాడు. ఖద్దరు బేళ్లు పట్టించుకొనిపోయి ఇంటింటా విక్రయిస్తోండేవాడు. అనేక ఖాదీ ఉత్పత్తి ప్రదేశాలకుపోయి వారికి ధనసహాయంచేసి ఉత్సాహపూరితం చేస్తోండేవాడు. ఖద్దరు సంరంభంలోపడి వేళకు తిండీ, కంటికి నిద్రా లేకుండా తిరుగుతోండేవాడు. దేశమంతా ఖద్దరుమయం కావాలనే మోహనరావుకు ఇంట్లోమాత్రం చిక్కుగా వుండేది.

ఖద్దరు ఉద్యమంలో మోహనరావు ఎంత ఆనందాన్ని పొందుతూ వుండేవాడో ఇంట్లో అంత విచారానికి కారణం అయ్యేది. రాధ ఖద్దరు కట్టడానికి సుతరామూ సమ్మతించలేదు. వారిరువురు ఎల్లప్పుడూ ఈవిషయమై తగువులాడుతూండేవారు.

మోహన:—రాధా! భారత భాగ్యవిధాత మహాత్ముడు ఖద్దరుకట్టమని ఉద్బోధిస్తున్నాడు. ఖద్దరు కట్టుకుంటే మనదేశీయులకు సహాయంచేసిన వాళ్లమవుతాము. మనదేశీయులు తిండిలేక మలమల మాడుతుంటే లంకాషైరు మిల్లుగుడ్డలను కొనడం ధర్మమా?

రాధ:—ధర్మంకాదు. మీకు అంతజాలిగా వుంటే దానంచెయ్యండి. మీరుకట్టుకోండి. మీ మిత్రులచేత కట్టించండి. నేనుమాత్రం ఆ ముతక నేతబట్టలు కట్టలేను. చాల బరువుగా వుంటాయి.

మోహన:—ఖద్దరులోనూ మెత్తని బట్టలున్నాయి. అందమైన బందరు కలంకారి అద్దకాలలో మంచిమంచి చీరలున్నాయి. పొందూరు ఖద్దరు, సీతానగరం ఖద్దరు, వినయాశ్రమం ఖద్దరు. చూడు, ఇప్పుడు గుణదల ఖాదీప్రతిష్ఠానంలో మంచిమంచి బట్టలు తయారుచేస్తున్నారు. నీ ఇష్టం వచ్చినది కట్టుకో.

కాని రాధ ఎంతచెప్పినా అంగీకరించలేదు. మోహనరావుకు కోపమూ, దుఃఖమూ కలిగాయి. అనేకమార్లు అడిగాడు. బ్రతిమాలాడు. ప్రార్థించాడు. అధికార పూర్వకంగా ఆజ్ఞచేశాడు. కాని ఏమీ లాభంలేకపోయింది. మోహనరావు కలెక్టరు కొడుకైనా రాధమాత్రం జడ్జీకూతురుకాదూ! మోహనరావుకు ప్రాణం విసిగిపోయింది. ఈదుఃఖం హృదయాన్ని వేధించసాగింది. ఒకనాడు ఏకాంతంగా కూర్చొని ఆలోచించసాగాడు.

'నేను హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమించుతూన్న రాధ, నన్ను మనసారా ప్రేమించి నేనుచేయు దేశహితైక జీవితంలో చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూన్న రాధ, ఖద్దరు కట్టడానికి ఒప్పుకోకపోవడం భావ్యంగాలేదు'_అని ఆలోచించి కొంతకాలం పుట్టింటికి పంపడానికి నిశ్చయించాడు. అందుచేత మానసిక ప్రవృత్తిలో పరివర్తన కలగడానికి అవకాశాలు ఉన్నాయని ఊహించి రాధను పుట్టింటికి పంపేశాడు.

విదేశవస్త్ర బహిష్కారం తీవ్రంగా సాగుతోంది. రోజురోజూ దేశసేవకులు అరెస్టు అవుతున్నారు. మోహనరావులో నూతనావేశం కలిగింది. విదేశవస్త్రాలయాలవద్దకు పోయి పికెటింగు ప్రారంభించాడు. వెంటనే అతనిని పోలీసులు అరెస్టుచేశారు. అతనిపై కేసుపెట్టి ఆరునెలలు 'సి' క్లాసు ఖైదు విధించారు.

ఈ వార్త పత్రికలలో చూచి రాధ చాల దుఃఖించింది. కాని కాంగ్రెసునాయకుల అభినందనాలను, ప్రశంసలనూ చూచి ఆనందించింది. తనభర్త జాతీయవీరుడని తలచి ఉబ్బిపోయింది. తాను తనభర్తను ఖద్దరుకట్టక కష్టపెట్టానని బాధపడింది. కాని ముతకఖద్దరు ఎందుకు కట్టాలో సమాధానపడలేకపోయింది.

రాధ మోహనరావు జెయిలునుంచి వచ్చేవరకూ పుట్టింటే ఉండిపోయింది. ఒకనాడు లోకమాన్యుని జీవితచరిత్ర చదువుతూండగా దాసీ రామి వచ్చి అంట్లువేయమని పిలిచింది. రాధ అటుచూడగా రామి పద్నాలుగోనంబరు ఖద్దరుచీర కట్టుకొనిఉంది. రాధ అదిచూచి అడిగింది—'రామీ, నీవు ఖద్దరుచీర కట్టావేం? బరువుగాలేదుటే? అందులోను ఓపలేనిదానివి. శుభ్రమైన మెత్తని మిల్లుగుడ్డలుండగా ఖద్దరు ఎందుకు?'

రామి:—అవునండమ్మా! గాంధీమహాత్ముడు ఖద్దరు కట్టమని చెప్పాడుట. అప్పటినుంచి కడుతున్నాం.

రాధ:—ఖద్దరు కట్టడం నీకు ఇష్టమేనా?

రామి:—నాకు ఇష్టమైనా కాకపోయినా, నా భర్తకు ఇష్టం. నా భర్త మిల్లు కూలీ. సమ్మె రోజుల్లో దేవుడులా కాపాడిన గిరిబాబు చెప్పాడుట. గాంధీ మనపాలిట భాగ్యదేవత. నాభర్త సంతోషంగా తెస్తే కట్టుకొంటున్నాను. అతనికేది సంతోషమో నాకూ అదే సంతోషం. నాభర్త ఆనందంతోనే నా ఆనందమూ ఉంది.

రామి చెప్పిన ఈ మాటలు వినగానే రాధ హృదయకమలం పూర్తిగా వికసించింది. వెంటనే వెళ్లి ఇంట్లోఉన్న విదేశీబట్టలన్నీ తగులబెట్టింది. ఒక్కసారే నూరురూపాయిల ఖద్దరు కొంది. అప్పటినుంచీ ఖద్దరు కట్టడం ప్రారంభించింది.

నాడు మోహనరావును వదిలేరోజు. కాంగ్రెసు సేవకులు బ్రహ్మాండమైన స్వాగతంతో జెయిలు వద్దకు పోయారు. ఉదయం ఆరుగంటలన్నరకు మోహనరావు జెయిలుబయటకు వచ్చాడు. 'గాంధీకి జయ్' అనే కేకలు మిన్నుముట్టాయి. మోహనరావు మిత్రుల నొక్కొక్కరినే పలుకరించసాగాడు. ఇంతలో రాధ ప్రత్యక్షమైంది. సన్నని పొందూరు గులాబీచీర కట్టి పచ్చనిపువ్వుల ఖద్దరు రవికతో చేతిలో పూలదండతో వచ్చి దండను మోహనరావు మెడలో వేసింది. మోహనరావు ఆనందవారిధిలో లీనమైపోయాడు. రాధ కనుకొలకులనుండి ఆనందాశ్రువులు రాలుతుంటే ఇలా ప్రశ్నించాడు.

'రాధా! ఖద్దరు బరువుకాదూ?'

రాధ:—అవును. ఖద్దరు బరువే! కాని కొద్ది బరువైన ఖద్దరు కట్టగానే దీర్ఘమైన హృదయభారం తగ్గింది.'

మోహనరావు 'అల్లాగా!' అంటూంటే అతని కండ్లనుంచి బొటబొట ఆనందాశ్రువులు రాలాయి.

రావోయి!

విరహిహృదయ దురంతమీ వరవసంత
వేళ వనమాలి తరుణీశతాలి గూడి
నృత్యహేలాభిరతి విహరించుచుండె
హాయిగాఁ బ్రత్యహరహమ్ము నచట రాధ!

పరిమళోదార మృదుమనోహర సమీర
దరతరంగాభి చలిత లతావితాన
లలిత యమునానదీతీర కవితవనుల
చెలియ! వనమాలి సతము వసించుచుండె.

అమరదుర్లభ మధుమూర్తివైన నిన్ను
వల్లవీకాంత విరహతాపమ్మువలన
నెదుటభావించి, విలపించు, బెదరిచూచు
బయలు కౌగిటజేర్చు విహ్వాలతనూర్చు
నోయి! వనమాలి! వేగవిచ్చేయుమోయి!

స్థానాపతి రుక్మిణమ్మ.